

Bilaga: De diskuterade mailen är följande

Mailen hittills finns här nedan, jag har vågat mig på en liten beskrivning av vart och ett. Så här:

Innehåll

MAIL NR 1 KG S aviserar att Kruse och Stålborg skrivit recension.....	1
MAIL NR 2 Ellis Wohlner anser att S&K inte har förstått KG's kritik trots att den är enklare att förstå än själva pensionssystemet.....	2
MAIL NR 3 Ole Settergren opponerar mot påståenden att pensionssystemet, eller åtminstone inkomstpensionen, är svår att förstå. Han jämför med USA:s Social Security. Pekar dock på de många inslagen i det totala pensionssystemet.	2
MAIL NR 4. Ellis Wohlner återkommer och anknyter till vad Ole S skrivit om det totala pensionssystemet. Pekar också på det faktum att systemet garanterar att staten inte går med underskott som en faktor som gör systemet obegripligt för den enskilde.	3
MAIL NR 5 Ole Settergren vidgar till frågan om att all framtid är osäker. Hur osäkerheten fördelas är avgörande för hur systemet fungerar för människorna. Berör frågan om avgiftsbestämt kontra förmånsbestämt. Ole anser att det amerikanska systemet närmast vore att beskriva som avgiftsbestämt.....	4
MAIL NR 6 Ellis pekar på och protesterar mot det faktum att hela risken bärs av pensionärerna.	4
MAIL NR 7 Ole S pekar på att garantipension och Bostadstillägg innebär att vissa risker som berör dem med låg pension tas av statsbudgeten.	5
MAIL NR 8 Ellis håller med om att det finns mekanismer som modifierar riskfördelningen, men anser dem inadekvata	5
MAIL NR 9 Agneta Kruse redovisar sin kritik mot ATP-systemet och varför hon anser att det var ohållbart. Hon upprepar de invändningar som jag med min bok försökt bena ut och som hon varken här eller i recensionen av boken med ett ord berör.....	5
Mail nr 10 KG S om varför förmånsdefinierade system är en förutsättning för ett socialt acceptabelt offentligt pensionssystem	6
Mail Nr 11. Ole redovisar sin syn på varför det svenska systemet är bäst av alla alternativ.	7
Mail Nr 12. Ellis tydliggör: ATP behövde reformeras men inte avskaffas	8

MAIL NR 1 KG S aviserar att Kruse och Stålborg skrivit recension

Karl Gustaf Scherman till Ann-Charlotte Stålborg och Agneta Kruse med kopia till en stor maillista

Tack för en välskriven och konstruktiv recension av min bok. Vi är oense om mycket, kanske det mesta, och en del missförstånd finns där. Men vad gör det, det är en debatt vi behöver. En debatt som sätter fingret på meningsskiljaktigheterna och förhoppningsvis gör det möjligt att reda ut var vi har hamnat och vilka alternativ som finns.

Nu sätter jag igång och skriver en replik till Ekonomisk debatt, det gick för sig när det gällde min förra bok, jag hoppas att det går bra även nu.

Sen vore det verkligen trevligt att få träffa er två i en debatt någon gång, helst i akademisk miljö

Med vänliga hälsningar
KG Scherman

MAIL NR 2 Ellis Wohlner anser att S&K inte har förstått KG's kritik trots att den är enklare att förstå än själva pensionssystemet

Den 20 februari 2015 16:11 **skrev Ellis**

Trodde detta hade skickats i förrgår men hittar den inte (måste ha glömt att trycka på "sänd").

Jag skrev att det var snällt av KG att kalla recensionen för "konstruktiv". Ståhlberg och Kruse verkar inte ha förstått KG:s kritik av pensionssystemet trots att kritiken är betydligt enklare att begripa än det mycket komplicerade pensionssystemet (som de anser vanliga människor kan förstå)!

M v h
Ellis Wohlner

PS Ser fram emot en offentlig debatt mellan KG och Ståhlberg/Kruse.

MAIL NR 3 Ole Settergren opponerar mot påståenden att pensionssystemet, eller åtminstone inkomstpensionen, är svår att förstå. Han jämför med USA:s Social Security. Pekar dock på de många inslagen i det totala pensionssystemet.

On Monday, February 23, 2015 9:30 AM, skrev Ole Settergren

Hej alla,

Ger mig in i denna mailtråd, med anledning av en anmärkning Ellis skriver i sitt mail, nämligen att *"kritiken är betydligt enklare att begripa än det mycket komplicerade pensionssystemet (som de anser vanliga människor kan förstå)"*.

Jag är ganska förvånad över att det synes vara en allmänt accepterad sanning – även bland pensionskunnigt folk – att pensionssystemet, och jag antar att man då menar inkomstpensionen, är mycket komplicerat. Jag tycker inte det stämmer.

Enligt min mening är inkomstpensionen mycket enkel. Systemets unika enkelhet och det faktum att kontraktet är fullständigt i meningen att alla risker för underskott fördelas inom försäkringskollektivet har gjort det möjligt att konstruera en resultat och balansräkning för ett fördelningssystem, såvitt jag vet den enda sådan informationen för ett fördelningssystem i världen. Ofta framförs balansräkningen som "bevis" på hur komplicerat systemet är. Jag menar att balansräkningen är ett bevis på det motsatta – för hur enkelt systemet är. Resultat och balansräkningen beräknas (med undantag för kvarvarande ATP delar för förvärvsaktiva nu ca 2 procent av pensionsskulden) helt på registrerade händelser – ingen framskrivning, prognos används. Man kan vara positiv eller negativ till avsaknad av "prognosinslag", men att det alls är möjligt att undvika prognosinslag anser jag är "bevis" på inkomstpensionens enkelhet.

Pensionsmyndigheten publicerade förra veckan resultat- och balansräkningen för inkomstpensionssystemet (liksom premiepensionssystemet). Det tar således mindre än 2 månader för oss att sammanställa den informationen. Information som, så vitt jag känner till, inte finns i något

annat fördelningssystem i världen. USA:s (Social Security Administration, SSA) årliga aktuariella och förnämliga redovisning för Kongressen är det som kommer närmast.

En jämförelse mellan informationen i Orange Rapport och SSA:s ca 400 sidor långa rapport tycker jag ger övertygande ”bevis” för vilket av dessa två system som är mest komplicerat på makronivå.

För de enskilda försäkrade tycker jag att en jämförelse mellan SSA:s årliga individuella, likaledes förnämliga information, och informationen i Orange kuvertet är underlag för en bedömning om vilket av dessa system som är minst komplicerat för den enskilde. Det jag minns av de mätningar av den självupplevda förståelsen av informationen i USA och i Sverige är att den är betydligt större i Sverige.

Enkelhet är en viktig egenskap i ett allmänt pensionssystem – men inte den enda. Jag har inga problem att förstå personer som t.ex. ogillar egenskaper i inkomstpensionen, t.ex. riskfördelningen, men har svårt att förstå kritiker som hävdar att systemet är komplicerat. Jag tycker de har fel.

Det som gör det ”pensionssystemetsystemet” komplicerat är summan av olika delar: premie- inkomst [och tilläggspension/ATP] och tjänstepension (ofta ganska många tjänstepensioner per person). När man därtill lägger effekter från garantipension och bostadstillägg, äldre försörjningsstöd blir det klart komplicerat både för individerna och på ”makronivå”. Den komplexitet som summan av olika ”pensionsordningar” ger upphov till tycker jag framgår ganska tydligt i Pensionsmyndighetens rapport om grundskyddet, från i december förra året.

<http://www.pensionsmyndigheten.se/GrundskyddetIPensionssystemet.html>

Med vänliga hälsningar

Ole Settergren

MAIL NR 4. Ellis Wohlner återkommer och anknyter till vad Ole S skrivit om det totala pensionssystemet. Pekar också på det faktum att systemet garanterar att staten inte går med underskott som en faktor som gör systemet obegripligt för den enskilde.

Ellis Wohlner skrev den 24 februari 2015 09:20

Tack, Ole, för din kommentar, men för åtminstone mig bekräftar den vad jag framförde (angående premie- och inkomstpensionen; inte enbart inkomstdelen).

Att staten inte riskerar underskott är centralt bland faktorerna som gör systemet obegripligt för den enskilda. Den enskilda, trots (?) det orange kuvertet, har ingen koll på vad som väntar. Både ”bromsen” och ytterst osäkra framtidsberäkningar gör ”informationen” ganska meningslöst.

Med AFP/ATP kunde de flesta förstå vad man efter ett arbetsliv på minst 30 år kunde vänta få i pension. Det är den jämförelse, inte din med Social Security, som jag menar är verkligen relevant.

M v h

Ellis

MAIL NR 5 Ole Settergren vidgar till frågan om att all framtid är osäker. Hur osäkerheten fördelas är avgörande för hur systemet fungerar för människorna. Berör frågan om avgiftsbestämt kontra förmånsbestämt. Ole anser att det amerikanska systemet närmast vore att beskriva som avgiftsbestämt.

On Tuesday, February 24, 2015 12:24 PM, skrev Ole Settergren
Hej,

Tack Ellis för din kommentar.

Min invändning till den är att den ekonomiska och demografiska utvecklingen är oförutsägbar gör att pensionernas värde också är oförutsägbar. Det gäller oavsett hur pensionsystemet utformas. Inte heller förmånsbestämda pensioner kan garanteras, i varje fall inte om andelen pensionärer i befolkningen är betydande och nivån på pensionerna så pass hög att pensionernas utgör en väsentlig del av hela ekonomin. Beroende på utformning av systemen hanteras dock osäkerheten olika - det är en viktig utformningsfråga att söka få bästa möjliga hantering av osäkerheten.

Det KG hävdar – om jag förstått rätt - är att hur den osäkerheten ska hanteras bör ske i en politisk process – så som vanligen sker i ett förmånsbestämt system, inte genom fördefinierade regler så som är en (logisk) nödvändighet i ett avgiftsbestämt system.

I det förmånsbestämda systemet är pensionen (i princip) ”intakt” men avgiften/skatten riskerar att höjas. I det avgiftsbestämda systemet är avgiften/(skatten) oförändrad men pensionen riskerar att sänkas.

Med den (otillräckliga) definitionen får man nästan betrakta det amerikanska systemet som ”avgiftsbestämt”, efter som även det systemet har en ”broms”. Om pengarna i fonden inte räcker betalas den pension ut som avgifterna räcker till. I USA:s förnämligt utformade individuella information upplyses alla försäkrade om detta på ett tydligt sätt, se nedan. En nackdel är naturligtvis att det skapar en osäkerhet om pensionens framtida värde. Men eftersom den osäkerheten är ett oundvikligt faktum, tycker jag att det är viktigt att informerabeslutsfattare och försäkrade om den.

Text från första sidan i den amerikanska individuella pensionsinformationen:

About Social Security's future...

Social Security is a compact between generations. Since 1935, America has kept the promise of security for its workers and their families. Now, however, the Social Security system is facing serious financial problems, and action is needed soon to make sure the system will be sound when today's younger workers are ready for retirement. Without changes, in 2033 the Social Security Trust Fund will be able to pay only about 77 cents for each dollar of scheduled benefits.* We need to resolve these issues soon to make sure Social Security continues to provide a foundation of protection for future generations.

Hela informationen finns här:

<http://www.ssa.gov/myaccount/materials/pdfs/SSA-7005-OL.pdf>

MAIL NR 6 Ellis pekar på och protesterar mot det faktum att hela risken bärs av pensionärerna.

Ellis Wohlner skrev den 24 februari 2015 16:13

Minns väl när jag sommararbetade som blivande livaktuarie i New York 1958-1960, och heltid med

start 1961, hur högern och de privata intressenterna attackerade Social Security och kom med larmrapporter om dess snara konkurs. Inget nytt under solen.

Att svenska pensionärer tvingas ta hela osäkerhetsrisken är oanständigt. Åtminstone kunde risken bäras av flera.

/Ellis

MAIL NR 7 Ole S pekar på att garantipension och Bostadstillägg innebär att vissa risker som berör dem med låg pension tas av statsbudgeten.

Tuesday, February 24, 2015 4:55 PM, skrev Ole Settergren

Hej igen ...

Jo jag vet, attackerandet av Social Security är sedan länge (alltid?) en favoritsyssla bland högern i USA. Informationen från SSA tycker jag dock är välbalanserad och relevant.

När det gäller Sverige innebär garantipensionens existens och utformning, samt även bostadstilläggets existens och utformning att det inte stämmer att alla pensionärer tar all risk i inkomst- och premiepensionssystemet. För pensionärer med de lägsta inkomstgrundade pensionerna överförs risken för en dålig utveckling av dessa pensionsdelar helt eller delvis till staten/skattebetalarna.

Hälsningar

Ole

MAIL NR 8 Ellis håller med om att det finns mekanismer som modifierar riskfördelningen, men anser dem inadekvata

Ellis Wohlner skrev den 24 februari 2015 17:08

Du har rätt, Ole, den allt mer inadekvata garantipensionen innebär en viss spridning av risken.

/Ellis

MAIL NR 9 Agneta Kruse redovisar sin kritik mot ATP-systemet och varför hon anser att det var ohållbart. Hon upprepar de invändningar som jag med min bok försökt bena ut och som hon varken här eller i recensionen av boken med ett ord berör.

Agneta Kruse skrev den 25 februari 2015 11:28

Hej Ellis – och alla ni andra som ”mailbombas” i denna diskussion!

Du tycker inte om Ole Settergrens jämförelse med USA:s Social Security. Du skriver, citat:

”Med AFP/ATP kunde de flesta förstå vad man efter ett arbetsliv på minst 30 år kunde vänta få i pension. Det är den jämförelse, inte din med Social Security, som jag menar är verkligen relevant.”

Jag har inga invändningar mot att du tycker att jämförelsen Social Security är långsökt. Men din jämförelse med ATP-systemet som något som de flesta kunde förstå är däremot befängd.

1. Det var ett ohållbart system. Med tanke på att pensionssystem är långsiktiga, innebär ett ohållbart system den yttersta osäkerheten: kommer systemet att finnas kvar när jag går i pension? Och till vilket pris? Underskott, som t ex i Frankrike och Italien, innebär att betalningen för pensionärernas konsumtion skjuts på framtiden att betalas av kommande generationer (ännu inte röstberättigade eller inte ens födda). Det var dessutom så att det (även då) var ganska svårt att veta vad man skulle få i pension, men framför allt hur den skulle utvecklas jämfört med de samtida yrkesverksamma. Det bestämdes av tillväxttakten och inte av vad som politiskt bedömdes som önskvärt.

2. Det gav en omfördelning från låginkomsttagare till höginkomsttagare. Jag har varit höginkomsttagare, men uppskattar inte att vårdbidraget eller butiksbidraget ska betala min pension. Dagens system är betydligt mer rättvist, om man med rättvisa menar omfördelning i mera traditionell riktning.

3. ATP var prisindexerat till skillnad mot dagens inkomstindexering, vilket gör att samtida generationer följer samma utveckling. Nu är ju, som du säkert vet, inkomstindexeringen inte fullständig eftersom ett avdrag på 1,6% görs vid beräkningen. Skälet till detta är, som du säkert också vet, att man som pensionär inledningsvis får ett förskott, en för hög pension. Detta får man sedan betala tillbaka genom avdraget.

4. Och bromsen är nog ingen särskilt förtjust i! Den är svår (för att inte säga obegriplig!) att förstå och svår att förutsäga. Ett skäl till att den behövs är att politikerna valde att indexera med förändring i genomsnittslöner i stället för lönesumman. Men med lönesumman hade pensionerna blivit lägre ... Inte heller tar man i delningstalet hänsyn till ökningen i förväntad livslängd efter 65 års ålder. Hade man lagt in en prognos för detta hade bromsen inte triggats i den utsträckning som nu sker. Men: återigen: då hade pensionerna blivit lägre!!

Vänliga hälsningar

Agneta Kruse

Mail nr 10 KG S om varför förmånsdefinierade system är en förutsättning för ett socialt acceptabelt offentligt pensionssystem

Karl Gustaf Scherman skrev den 25 februari 2015 11:59

Värderade läsare av dessa mail,

Det är med glädje jag ser att en debatt har uppstått kring den recension som Kruse & Ståhlberg skrivit om min bok "Pensioner på villovägar. Om den skriver jag långt här nedan ett tack för en välskriven och konstruktiv recension. Den finns att läsa på <http://nationalekonomi.se/ED-4301>

Jag hoppas på många fler inlägg. Och kommer själv att försöka reda ut några oklarheter. Dock, det finns ingen anledning att hetsa fram detta.

För nu, bara ett förtydligande av betydelse för debatten här och när det gäller vad K & S har skrivit. Det gäller begreppen förmånsdefinierade kontra avgiftsdefinierade system.

Jag anser att det offentliga skall ha ett s.k. förmånsdefinierat system, med betoning på s.k. Eftersom själva knuten i min argumentation, som också Ole Settergren påpekar, är att balansen mellan avgifter, pensioner och pensionsålder skall vara under politisk observation och politiskt ansvar. Vilket ju också ligger i det citat beträffande SSA som Ole Settergren redovisar. ".*" We need to resolve these issues soon..." Lösningen kan mycket väl innefatta en ökning av avgifterna.

Som jag utvecklar i min bok: Med ett avgiftsbestämt system blir ett politiskt ansvar för balansen i själva pensionssystemet en chimär, att höja avgifterna leder ju bara till högre pensioner i framtiden. Det är därför, som jag utvecklar närmre i min bok, jag är så bestämt emot det avgiftsbestämda systemet.

Mycket mer finns att kommentera, bl.a. just om begripligheten i systemet. Till den frågan återkommer jag.

Med hälsningar

Mail Nr 11. Ole redovisar sin syn på varför det svenska systemet är bäst av alla alternativ.

Ole Settergren skrev den 25 februari 2015 13:01

Vet inte om jag uppfattas som grälsjuk – eller som att jag har en osympatisk vilja till att få sista ordet genom att ständigt ”kommentera” föregående skribent ... Jag tar dock risken och hoppas att ni i stället uppfattar ”kommentarerna” som i någon mån klargörande eller på annat sätt värdefulla.

Agneta skriver bl.a.:

Och bromsen är nog ingen särskilt förtjust i! Den är svår (för att inte säga obegriplig!) att förstå och svår att förutsäga. Ett skäl till att den behövs är att politikerna valde att indexera med förändring i genomsnittslöner i stället för lönesumman. Men med lönesumman hade pensionerna blivit lägre ... Inte heller tar man i delningstalet hänsyn till ökningen i förväntad livslängd efter 65 års ålder. Hade man lagt in en prognos för detta hade bromsen inte triggats i den utsträckning som nu sker. Men: återigen: då hade pensionerna blivit lägre!!

Jag håller med om att ”bromsen” är svår att förutsäga. Det beror på att framtida ekonomi och demografi i Sverige är svår att förutsäga.

Jag håller inte alls med om att ”bromsen” är svår att förstå. Om skulderna överstiger tillgångarna bromsas indexeringen så att skulderna och tillgångarna likställs. Efter att det skett används ev. överskott som uppstår till att öka indexeringen upptill inkomstindexets nivå, dvs. tills inkomstpensioner och inkomstpensions”kapitalet” har det värde de skulle ha haft utan balansering. Min uppfattning är att journalister, den intresserade allmänheten mer eller mindre har förstått denna mekanik och även om den är impopulär finns, förefaller det mig en hyfsad acceptans för reglerna. Om balanseringen är för svår för att ”tillåtas” ingå i ett allmän socialförsäkringssystem minskar man möjligheterna att utforma långsiktiga och finansiellt hållbara statliga förpliktelser.

Tycker att det är en stor styrka för det allmänna pensionssystemet i Sverige att lagstiftaren i stället för att göra (som så ofta) utfästelser som staten vid en negativ utveckling inte kan leva upp till har utformat regler som innebär att systemets finansiering är garanterad oavsett utveckling – på bekostnad av pensionernas formella trygghet och nivå. Alternativet är att endera genom lagen ge en formell trygghet som kan komma att omprövas, eller den amerikanska varianten med en uttrycklig otrygghet. Tycker att den amerikanska uttryckliga otryggheten är att föredra framför den ”europeiska” formella tryggheten som kan komma att omprövas. Politikerna är sällan tydliga med risken för omprövning när lagarna beslutas.

Det svenska förfarandet med att i ”kontraktet hantera alla risker är tycker jag en mycket intressant variant. En förhoppning med den är ju att det ska leda till att beslutsfattare och individer ska söka hantera en ”negativ” utveckling till att få kakan, ekonomin att växa – läs högre arbetskraftsdeltagande, alla åldrar, men särskilt högre åldrar – snarare än till ett krig om ekonomins fördelning. En bakgrund för utformningen var uppfattningen att avgifts(skatte)uttaget nått en så hög nivå att riskerna med att höja avgifterna/skatterna var betydande.

När det gäller att indexera med avgiftsunderlagets summa i stället för snittinkomstens utveckling som ett alternativ till regler för balansering är min uppfattning att det hade givit ett system med betydligt sämre teoretiska men även praktiska egenskaper. Det hade varit mer finansiellt stabilt men inte helt stabilt. Det är ingen slump att t.ex. det tyska och amerikanska systemet utformats med regler som i praktiken innebär en form av snittindex – det är mycket bättre ”försäkring”, men innebär större finansiella risker. Endast om balanseringens politiska nersida är så stor att politikerna inte klarar att försvara den skulle det ev. vara motiverat att överväga en i sak sämre utformning. Vidare – och det är viktigt att känna till – är att den överraskande stora effekt på pensionerna som balanseringen fått är en följd av att vi vid utformningen inte insåg effekterna som eftersläpningen i indexeringen har på inkomstpensionens betalningsförmåga (=balanstal). De av pensionsgruppen/regeringen föreslagna förändringarna mildrar detta problem kraftigt. (Problemet kan elimineras helt men kräver ett ökat prognosinslag i inkomstindex som inte gillats av regeringen/pensionsgruppen).

När det gäller alternativet att utforma delningstalen med prognos så stämmer det att det underskott som nuvarande utformning hittills inneburit hade varit lägre. Dock – och här finns en ganska okänd fördelningssystem magi som dyker upp synligt i det super transparenta inkomstpensionssystemets redovisning: Kostnaden för livslängdsökningar är i ett fördelningssystem betydligt mindre än livslängdsökningen i ett premiereservsystem, i inkomstpensionssystemet ca 60 % jämfört med ett premiereservsystem. Kanske kontraintuitivt men så är det. Detta faktum har bidragit till att delningstalens utformning inte i särskilt stor utsträckning bidragit till den erfarna balanseringsperioden. Så jag tycker inte att avsaknaden av prognos i delningstalen är problem som måste eller ens bör hanteras

... också en liten kommentar till KG: om avgiften till det avgiftsbestämda fördelningssystemet förändras under en balanseringsperiod så får det effekt direkt på alla inkomstpensioner, även de som är under utbetalning. Men om avgiftshöjningen sker utanför en balanseringsperiod fås ingen sådan effekt, då stärks systemets betalningsförmåga (och fonderingsgrad) utan omedelbar påverkan på pensionerna.

Hälsningar

Ole

Mail Nr 12. Ellis tydliggör: ATP behövde reformeras men inte avskaffas

Ellis Wohlner skrev den 25 februari 2015 15:30

Några klargöranden:

Jag har inte påstått att AFP/ATP skulle ha hållit hur länge som helst ("till en ny isålder"? 😊) eller att det system var felfritt. Men helt överlägset dagens, och dessutom begripligt för vanliga människor. Justeringsbehov fanns (lägre indexering och/eller längre intjänandetid och/eller högre pensionsåldern, etc) men det var dumt att helt slänga ut systemet för något sämre - och låtsas som om det nya var lika bra!

Håller helt med KG att vi behöver förmånsbestämda pensioner. Tänk tanken att skolan eller försvaret skulle regleras av en "broms" i s f att regeringen/riksdagen fattar beslut allt efter behov vägd mot möjligheter.

Premiepensionerna är ett fiasko och omkostnaderna för hela pensionssystemet har mer än fyrdubblats.
/Ellis